

MUĞLA BÖLGESİ DOĞAL VE KÜLTÜREL MEVCUT VARLIK RAPORU

Türkiye'nin bir ili olan Muğla, ülkenin güneybatı köşesinde Ege Denizi kıyısında bulunmaktadır. Merkezi olan Muğla denizden yaklaşık 20 km içerde olmakla beraber, Bodrum, Ölüdeniz, Marmaris ve Fethiye gibi Türkiye'nin en büyük tatil yerlerinden bazıları Muğla sahil şeridindedir. Muğla'da, Milas'ta bulunan Bafa Gölü ve Köyceğiz Gölü olmak üzere iki büyük göl vardır. Muğla ili 12 ilçeden oluşmaktadır. Bunlar ; Bodrum, Dalaman, Datça, Fethiye, Kavaklıdere, Köyceğiz, Marmaris, Milas, Muğla, Ortaca, Ula ve Yatağan'dır

Muğla İli'ndeki ulaşım ile ilgili mevcut durum ;

- Dalaman ve Milas-Bodrum'da iç hatlar ve yurtdışı uçuşlarında hizmet veren ve turizm sektörünün ihtiyaçlarına karşılık veren iki havalimanı vardır.
- Bodrum, Marmaris, Fethiye ve Güllük'te yat limanları vardır.
- Muğla'dan ve sahil yörelerinden İzmir, Antalya, Ankara, İstanbul'a ve Türkiye'nin diğer önemli şehirlerine hizmet veren özel otobüs firmaları vardır.

1. FAUNDA , FLORA VE ENDEMİK VERİLER

Türkiye, flora ve fauna açısından, en zengin biyolojik çeşitliliğe sahip ülkelerinden biridir. Bu çeşitlilik farklı coğrafya, yeryüzü şekilleri, iklim ve toprak yapılarının sonucudur.

Bafa Gölü sulak alanı bir Ulusal Koruma Parkı'dır. Alan binlerce kuş için barınma yeridir ve bunlar arasında en yaygın olanları gri ördekler, pelikanlar, kuğular, gri kazlar ve gri balıkçılardır. Sırtlandağ bölgesi, 760 hektarlık alanı kaplayan ve nesli tükenmekte olan Halep çamı ağaçlarına (*Pinus halepensis*) ev sahipliği yapan bir ormana sahiptir. Gökova bölgesi , tüm Akdeniz bitki örtüsü çeşitleri, değerli kızılçam (*Pinus brutia*) ve orman alanlarını bulunmaktadır.

Fethiye bölgesinde de benzer olarak kıyılarda maki ve yüksek kesimlerde çam ağaçları görülmektedir. Yüksek bölgelerdeki ağaç türleri karaçam (*Pinus nigra*), kızılçam (*Pinus brutia*) ve sedirlerken (*Cedrus Libani*), kıyılara yaklaştıkça çalılar, zeytinlikler (*Olea europaea*), meşe ağacı çeşitleri (*Quercus sp.*) ve narenciye bahçeleri görülmektedir.

İztuzu plajını üreme için kullanan *Caretta caretta* deniz kaplumbağaları, yok olma tehlikesinde oldukları için resmi koruma statüsü alınmışlardır. Göl etrafındaki alanlar, kanallar ve ormanlık bölgeler çeşitli hayvan türleri için hem beslenme hem de barınma açısından büyük önem taşımaktadır. Su tavuğu, leylek, balıkçıl, kırlangıç, sazlık bülbülü, yılan

kartalı, arı kuşu, martı, çeltik kargası ve küçük beyaz balıkçılar bölgeyi beslenme alanı veya kış korunağı olarak kullanmaktadır.

Datça yarımadasında genel bitki örtüsü dışında, Girit'te bulunan *Phoenix theophrasti* türüyle alakalı olduğuna inanılan bir endemik hurma türü mevcuttur. Bölgede aynı zamanda endemik sığla ağaçları da vardır. Endemik yapı ile ilgili bilgiler ENDEMİK TÜRLER EL KİTABIMIZDA yer almaktadır .

2. İKLİM VERİLERİ

Muğla'da ortalama sıcaklık yazın 21° ile 31° C arasında, kışın ise 4° ile 14° C arasında değişmektedir. Yazın aşırı sıcaklar 45°C değerini bulmaktadır

Ortalama bağıl nem oranları temmuz ayındaki %50 ile aralık ayındaki %72 değerleri arasında değişir. Günlük dalgalanmalar yaz ayında daha yüksek olup %34 ve %70 arasında değişir. Kış aylarında ise bu rakam %54 ile %81 arasında değişmektedir. En yüksek güneşlenme süresi temmuz günlük 11,5 saat değeriyle temmuz ayındadır. . Temmuz ayında, ortalama rüzgar hızı 2,1 m/s iken, bu rakam ocak ayında 1,3 m/s'de kalmaktadır.

3. TARIM

Muğla'nın başlıca tarımsal ürünleri sığır yetiştiriciliği, arıcılık, zeytin, domates (ve diğer sebze ürünleri), tahıllar (özellikle buğday) ve balığa dayanır (özellikle deniz levreği ve çipura). Tütün ve pamuk üretimi için kullanılan eski geniş araziler kademeli, olarak zeytinlikler ve yem bitkileri ekimi için yer değiştirilmiştir. Son yıllarda, pamuk ve narenciye ve nar üretimi artmıştır.

4. DOĞAL GÜZELLİKLER

a. KELEBEKLER VADİSİ

b. ÖLÜDENİZ

c. SAKLIKENT KANYONU

d. **EKİNCİK KOYU**

e. **UYKU VADİSİ**

f. **DALAMAN ÇAYI**

g. **KARGI KOYU**

h. GİZLİKENT ŞELALESİ

i. GEMİLER ADASI

j. **FOSFORLU MAĞARA**

k. **SANDRAS DAĞI**

l. **KABAK KOYU**

m. BAFA GÖLÜ MİLLİ PARKI

DOĞAL ALANLARI ZİYARET KURALLARI

1. Çevreyi temiz tutunuz, çöplerinizi yere atmayınız.
2. Ağaç ve bitkilere zarar vermeyiniz .
3. Hayvanlara ve doğal ortamlara zarar veren aktivitelere katılmamaya özen gösteriniz.
4. Ormanlık alanlarda ateş yakmayınız , sigara içmeyiniz .
5. Geri dönüşüm kurallarına uyunuz .

6. 18 yaşının altındaki çocuklarınızı yalnız bırakmayınız , gezi esnasında refakat ediniz .
7. Ebeveylere izin vermedikçe , başka çocukların fotoğraflarını çekmeyiniz .
8. Çocuk dilencilere para vermeyiniz .
9. Şapka, güneş gözlüğü ve güneş kremi gibi güneşten koruyucu ekipmanlar kullanarak güneşin zararlı etkilerinden korununuz.
10. Ziyaretiniz sırasında suyunuzun yanınızda olduğundan emin olun.
11. Girişin kısıtlandığı alanları ziyaret etmeyiniz .
12. Rehber eşliğinde alanları gezmeye özen gösteriniz .
13. Bazı alanlar tekerlekli sandalye ve puset için uygun olmayabilir .
14. Alanlarda yürüyüş yapmanız gerekeceği için rahat kıyafetler ve spor ayakkabı giyiniz .
15. Başkalarını rahatsız edici davranışlardan sakınmalıyız.

5. TARİHSEL VERİLERİ

Anadolu’da antik çağlarda, Menderes (Meander) ile güneydeki Dalaman ırmakları arasında kalan bölge KARYA olarak adlandırılıyordu. Yerleşik halk Karyalılar ve Lelegelerdi.

Homer İlyada’sında Karyalıları, topraklarını Truvalılarla beraber Yunanlılara karşı savunan Anadolu’nun yerlileri olarak tasvir edilmiştir. Antik Karya’nın büyük şehirlerinden Muğla’nın, Antik Yunan kolonilerinin yerleşimine kadar Mısır, Asurlular ve İskitlerin akıncı müfrezeleri tarafından işgal edildiği bilinir. Yunanlılar bu bölgede uzun bir süre boyunca yerleşik şehirler kurarak yaşamışlardır. Datça yarımadası ve Bodrum’un (Halicarnassos) ucundaki Knidos ile beraber Bodrum sahilinde ve iç kesimlerindeki birçok küçük kent ve Fethiye bölgesindeki Telmessos, Xanthos, Patara ve Tlos bu şehirlere örnektir.

Persler tarafından fethedilen kıyı sonunda Büyük İskender tarafından tekrar alınarak Karya’nın bölgedeki hükmüne son verilmiştir. Milattan sonra 1261’de, Menteşe Bey kendi adını taşıyan ve başkenti Milas olan beyliği ile Muğla bölgesi civarında egemenliğini kurmuştur. Menteşe beyleri şehri 1390’a kadar ellerinde tutmuşlardır. 1390’da, Muğla Osmanlı İmparatorluğu tarafından ele geçirildi. Fakat sadece 12 yıl sonra, Timur ve kuvvetleri Osmanlıları Ankara Savaşında mağlup ettiler ve Anadolu’daki diğer beylikler gibi Menteşe Beyliği bölgedeki hâkimiyeti tekrar ele geçirdi. Muğla, tekrar Osmanlı egemenliğine Fatih Sultan Mehmet zamanında 1451 yılında girdi. Bölgede Osmanlı döneminde gerçekleşen en

önemli olay, Marmaris'ten yönetilen Kanuni Sultan Süleyman'ın ünlü Rodos seferidir. Muğla, bu uzun tarihi sayesinde antik harabeler bakımından zengin bir şehirdir. Fethiye yakınlarındaki, UNESCO tarafından dünya mirası sit alanı ilan edilen Leteon'un da içinde bulunduğu 100den fazla kazı yeri mevcuttur.

6. TARİHİ YERLER

Ege Bölgesi'nin popüler şehirlerinden Muğla, doğal güzelliklerinin yanı sıra tarihi yapılarıyla da öne çıkmaktadır. Geçmiş Antik Dönem'e kadar uzanan Muğla, tarihi boyunca pek çok önemli medeniyete ev sahipliği yapmıştır. Birçok tarihi yapının günümüze kadar ulaşabildiği Muğla'da, tarihi ve turistik yerleri ziyaret edebilir, bölge tarihine tanıklık edebilirsiniz.

Muğla'nın öne çıkan tarihi ve turistik yerleri arasında Likya Yolu, Bodrum Kalesi, Kayaköy, Knidos Antik Kenti, Kaunos Antik Kenti, Kral Mezarları, Bodrum Antik Tiyatro, Marmaris Kalesi, Kurşunlu Camii, Labranda Antik Kenti, Gümüşkesen Anıtı, Kleopatra Hamamı, Hafsa Sultan Kervansarayı, Şeyh Camii, Köyceğiz Kral Mezarları, Konakaltı Hanı ve Kalynda Antik Kenti yer almaktadır.

a. LABRANDA

Labranda antik şehri Türkiye'deki en iyi korunmuş antik şehirlerinden biridir. Milas'ın 14km kuzeyine doğru Kocayayla'da bulunur. Antik çağlarda, Labranda Mylasa'ya 8 metre genişliğinde kutsal bir yol ile bağlıdır ve bu yol günümüze kadar korunmuştur.

Milattan önce 5.yüzyılda şehirde kutsal bir alan bulunmaktaydı. Şehrin güneydoğu ve güneyinde bulunan her iki giriş kapısı ayakta. Şehirde aynı zamanda Zeus Tapınağı ve Roma İmparatorluğu'ndan da kalıntılar da mevcuttur. Kutsal bölgenin 200m doğusunda bulunan stadyum arkasındaki bir destek duvar tarafından güçlendirilmiş şekilde ayakta durmaktadır. Yarışların başlangıç ve bitiş noktasını gösteren taş bugün hala yerinde durmaktadır. Labranda Antik Kenti, haftanın her günü 08:00 ile 19:00 saatleri arasında ziyaret edilebilmektedir. Labranda Antik Kenti'ne girişler ücretsizdir.

b. EUROMOS

Euromos'un antik tapınağı Milas'tan 12 km ve ana yoldan 1 km uzaklıktadır. Tapınak antik çağlarda Mylasa şehrine bağlıydı. Tapınağın post-Adriyen çağından olduğuna inanılmaktadır. Tapınağın batısındaki tepeliklerde sur kalıntıları mevcuttur. 1970'lerde kazı ve yenileme çalışmaları başlamış fakat sonrasında devam etmemiştir. Ziyaret için bir saat belirtilmemiştir , giriş ücretsizdir .

c. KAYAKÖY

14. yüzyılda Rumlar tarafından inşa edilmiş olan Kayaköy, günümüzde tarihi bir öneme sahiptir. Kurtuluş Savaşı sürecinde gerçekleştirilen nüfus mübadeleleri kapsamında burada yaşayanların göç etmesiyle birlikte boşaltılan köy, tamamen terk edilmiştir. İçerisinde 4000'e yakın ev ve bunlarla birlikte birçok hastane, okul ve işyeri bulunan Kayaköy, günümüzde açık hava müzesi özelliği taşımaktadır.

Kayaköy'de gezilip görülecek yerler arasında büyük ve küçük kilise ile on dört şapel bulunmaktadır. Ayrıca küçük kilise yanında bir çömlek atölyesi (çömlekhane) vardır. Küçük kilise yolundan yalnızca deniz veya yürüyerek ulaşımın mümkün olduğu Soğuk Su Koyuna yaklaşık kırk dakikada gidilebilir. Haftanın her günü ziyaret edebileceğiniz Kayaköy'ü, günün herhangi bir saatinde görebilirsiniz. Kayaköy'e girişler ücretsizdir.

d. IASOS – KIYI KIŞLACIK

Iasos antik kenti, Milas'tan 18 km uzaklıkta olan Kıyıkışlacık Köyü'nün girişindedir. Şehir, Argos kolonicileri tarafından kurulmuş ve sonrasında Milet'ten göç almıştır. Roma sütunlarından yapılmış bir giriş ile süslenmiş agoranın batısında bir "odeon" bulunmaktadır. Bu Artemis ve Zeus tapınaklarıdır. Tapınağın doğu tarafından kutsal bölgeyi süsleyen yazıtlar, mihraplar ve dikili taşlar vardır.

Zeus Tapınağı'nın üstündeki tiyatro, Helenistik tarzda inşa edilmiş ve Romalılar zamanında tamir edilmiştir. Şehrin en yüksek noktasındaki kale Hristiyanlık dönemindedir. Köy ve Iasos antik şehri birbirleri ile iç içedir. Köylüler antik yolları hala kısa yol olarak kullanmaktadır. Köy, doğal bir limanın oluşturduğu ve girişine dar bir dalgakıranın inşa edildiği kıyıda bulunmaktadır. Kıyıkışlacık koyundaki deniz fenerinden ve limanın antik yüksek bölümlerinden görülebilir.

1960'dan itibaren İtalyan arkeoloji ekibi tarafından agora bölgesi kazılmaktadır. Balıkpazarı mozalesi, antik şehrin iyi bilinen Roma yapılarının en büyüklerinden biridir ve Kültür Bakanlığı tarafından restore edilmiştir. Ziyaret için bir saat belirtilmemiştir, giriş ücretsizdir.

e. KNIDOS ANTİK KENTİ

Knidos Antik Kenti, Muğla'nın Datça ilçesine bağlı Yazırköy kasabasında yer almaktadır. Knidos Antik Kenti, inşa edildiği dönemlerin en gelişmiş kentlerindendir. Özellikle ticaret anlamında çevresinde bulunan birçok kente göre daha gelişmiş olan Knidos Antik Kenti, Karya Uygarlığı'na ait kentlerdedir.

Knidos Antik Kenti içerisinde birçok tarihi yapıyı görebilir, özellikle günümüze oldukça sağlam bir şekilde ulaşan antik tiyatrosunu ziyaret edebilirsiniz. Haftanın her günü görebileceğiniz Knidos Antik Kenti, 08:30 ile 18:30 saatleri arasında açıktır. Knidos Antik Kenti'ne girişler ücretsizdir.

f. KÖYCEĞİZ KRAL MEZARLARI

Köyceğiz Kral Mezarları, Muğla'nın Köyceğiz ilçesine bağlı Çandır Mahallesiinde yer almaktadır. Likya Uygarlığı'na ait yapılardan olan Köyceğiz Kral Mezarları, oldukça sıra dışı bir tarihi eser olarak dikkat çekmektedir. İnşa edildiği dönemde, ölülerin tanrıya daha yakın olması için olabildiğince yüksek konuma gömülmesi gerektiğine inanan Likyalılar, bu sebeple Köyceğiz Kral Mezarları'nı denizden oldukça yüksek bir noktaya inşa etmişlerdir.

Zengin tüccarlar, krallar ve dönemin ileri gelenlerinin gömüldüğü Köyceğiz Kral Mezarları; akşam saatlerinde ışıklandırma ile birlikte keyifli manzaralara tanıklık etmektedir. Haftanın her günü ziyaret edilebilen Köyceğiz Kral Mezarları, özellikle bölgedeki tekne turlarının uğrak adreslerindendir. Köyceğiz Kral Mezarları'na girişler ücretsizdir.

g. BARGYLIA

Boğaziçi Köyü'nün eski adı Bargylia'dır. Karya şehri olan Bargylia bir zamanlar deniz kenarındaydı. Osmanlı dönemimde köyün ön tarafındaki bataklık arazide tuz üretilmiştir. Şehre halk arasındaki Varvil, Karya dilinde ise Andanos denilmektedir. Şehrin en kutsal bölgesi, köyün karşı tarafında bulunan Kemikler'deki Artemis Knidos Tapınağı'dır. Bölge Bizans dönemimde savunma kalesi olarak kullanılmıştır . Tepedeki dağılmış kalıntılar bütün kıyı boyunca uzanmaktadır. Kuzeye bakan tiyatro ve tapınak için keşif gezisi gereklidir . Ziyaret için bir saat belirtilmemiştir , giriş ücretsizdir .

h. KAUNOS ANTİK KENTİ

Muğla'nın Ortaca ilçesine bağlı Dalyan Mahallesi sınırları içerisinde yer alan Kaunos Antik Kenti, aynı zamanda Köyceğiz Gölü'nün Akdeniz ile kesiştiği, benzersiz bir konumda yer almaktadır. İnşa edildiği dönemlerde ticaret faaliyetleri bakımından oldukça gelişmiş olan Kaunos Antik Kenti, denizcilik ve balıkçılık gibi alanlarda bölgenin önde gelen kentleri arasında gösterilmektedir.

Muğla'nın önemli tarihi yapıları arasında yer alan Kaunos Antik Kenti, haftanın her günü 08:30 ile 17:30 saatleri arasında ziyaret edilebilmektedir. Kaunos Antik Kenti'ne giriş ücretlidir

i. **MARMARİS KALESİ**

Muğla'nın Marmaris ilçesinin sembolik yapılarından olan Marmaris Kalesi, tam olarak ne zaman inşa edildiği bilinmeyen; Büyük İskender'in bölgeye saldırıları sonucunda büyük hasar almış bir kaledir. Kanuni Sultan Süleyman döneminde tekrar inşa edildiği bilinen kale, ikinci kez 1557 yılında yapılmıştır. Denizden gelebilecek olan tehditleri engelleyebilmek amacıyla inşa edilmiş kale, günümüze oldukça sağlam ulaşmıştır. İçerisinde bulunan giriş kapısının ve etrafındaki surların eksiksiz biçimde görülebildiği kalenin içerisinde Osmanlı Devleti'ne ait birçok eser de görülebilmektedir.

Muğla'da gezilecek tarihi yapılar arasında bulunan Marmaris Kalesi, haftanın her günü 08:30 ile 18:30 saatleri arasında açıktır. Marmaris Kalesi'ne giriş ücretlidir.

j. **BAFA GÖLÜ**

Söke Vadisi 2000 yıl önce deniz seviyesi altındadır ve geniş bir körfez sahipti ancak günümüze kadar Büyük Menderes Irmağı'ndan gelen tortular körfezi doldurmuş ve bir ovaya çevirmiştir. Gölde iki tane ada bulunmaktadır. İkiz adalardan biri yarımada şeklinde tuz ile anakaraya bağlıdır. Adalar ve Herakleia antik şehri ziyaret edilebilir. Adalar bulunmakta olan kilise ve manastırlardan en eskisi Yediler Manastırı'dır. Ziyaret için bir saat belirtilmemiştir , giriş ücretsizdir .

k. **HAFSA SULTAN KERVANSARAYI**

Muğla'ya bağlı Marmaris ilçesinin Tepe Mahallesinde bulunur . Osmanlı Dönemi yapılarından olan Hafsa Sultan Kervansarayı, 1545 yılında Kanuni Sultan Süleyman'ın emri üzerine, annesi Hafsa Sultan adına inşa edilmiştir. Dönemin önemli ticaret yollarına yakın konumda bulunan kervansaray, ticaret kervanlarının kısa süreli mola verdiği bir yapı olarak kullanılmıştır. İçerisinde toplamda 9 oda bulunan kervansarayda, günümüzde çeşitli takı ürünlerinin ve hediyelik eşyaların satıldığı dükkanlar bulunmaktadır.

Muğla'da görülmesi gereken tarihi yapılar arasında bulunan Hafsa Sultan Kervansarayı'nı, haftanın her günü dilediğiniz saatte ziyaret edebilirsiniz. Hafsa Sultan Kervansarayı'na girişler ücretsizdir.

l. **KONAKALTI HANI**

Konakaltı Hanı, Muğla şehir merkezinde yer almaktadır. Konakaltı Hanı'na ulaşım, il merkezinden yürüyerek yapılabilir. 19. yüzyılda inşa edilmiş olan Konakaltı Hanı, Menteşe bölgesine uğrayan kervanlara özel olarak yapılmıştır. Toplamda 2 kattan oluşan yapının üst katı, insanların rahatça dinlenebildiği şekilde tasarlanmış; alt katı ise hayvanların bulunduğu bir alan olarak inşa edilmiştir.

Günümüzde çeşitli kültürel faaliyetlerin yürütüldüğü bir kültür merkezi olarak kullanılan Konakaltı Hanı, özel etkinlikler haricinde yalnızca dışarıdan incelenebilmektedir. Konakaltı Hanı'nı ziyaret etmek ücretsizdir.

m. HERAKLEIA/LATMOS

Herakleia antik şehri Bodrum'da Çamiçi'ne 9 km uzaklıkta bulunan Kapıkırı köyündedir. Herakleia'nın bilinen tarihi milattan önce 7. Yüzyıla kadar gitmektedir. Şehrin yıldızı Helenistik ve Romalılar döneminde parlamış ve deniz ticaretinden zengin olmuştur.

Bizans döneminde piskoposluk merkezi olan şehirde aynı zamanda Endymion bölgesi Hristiyanlar tarafından kutsal sayılmaktadır. Antik bölge günümüzde "Arap Avulus" olarak adlandırılmaktadır ve Karpuzlu Köyü yakınlarında bulunmaktadır. Antik tiyatro, Atena Tapınağı ve agoranın harabelerini içermektedir. Helenistik dönemde inşa edilen ve Bizans dönemimde de varlığını sürdüren Herakleia antik şehrinin düzenli bir planı vardır. Modern ilkokulun bulunduğu düz alan, Helenistik dönemde agora olarak kullanılmaktaydı. Bir kayalık tepesine kurulmuş Atena Tapınağı, kalan yazıtlardan açıkça tanımlanabilmektedir. Agoranın doğusundaki bir evin avlusunda bulunan önemli harabeler zeytin ağaçları ve gri kayalar ile çevrelenmiş Endymion ait mihraptır. Bu harabeler göl kıyısından kaba bir yapı gibi yukarı tepelikten ise bir tiyatro gibi gözükmektedir. Beşparmak Dağları'na tırmanan yol üstünde, eski kaldırımlar, yukarıdaki savunma kalesi ve Kapadokya'dakilere benzeyen 10. Yüzyıldan 13. Yüzyıla kadar olan zamandan kalma Hristiyan anıtları görülebilir. Ziyaret için bir saat belirtilmemiştir , giriş ücretsizdir .

n. KALYND A ANTİK KENTİ

Muğla'nın önemli tarihi yerlerinden olan Kalynda Antik Kenti, Dalaman ilçe sınırları içerisinde. Geniş bir arazi üzerine kurulmuş olan Kalynda Antik Kenti, çevresini sarmalayan surlar ile birlikte Muğla tatilinde mutlaka ziyaret edilmesi gereken yerlerden biridir. Çevresinde çok sayıda kaya mezarı bulunan antik kent, Karyalılar tarafından inşa edilmiştir.

Daha sonra Persler ve Likyalılar tarafından da uzun bir süre kullanılan Kalynda Antik Kenti, son olarak Bizans'a ev sahipliği yapmıştır.

Haftanın her günü 08:30 ile 18:30 saatleri arasında açık olan Kalynda Antik Kenti, birçok medeniyetin izlerini günümüze taşıyan ender yapılar arasında öne çıkmaktadır. Kalynda Antik Kenti'ne girişler ücretsizdir.

o. ÖREN-KERAMOS

Akyaka ve Ören arasında, Kryasor Birliği'nin üyesi olan antik Keramos (anlamı: seramik) şehrinin harabeleri ziyaret edilebilir. Keramos, Helenistik dönemde Rodos egemenliği altındadır ve yine aynı dönemde komşu Stratonikeia ile bağlılık anlaşması imzalamıştır. Milattan önce 129 yılında, Romalıların Küçük Asya Devleti'nin bir parçası olmuş ve sonrasında kademeli şekilde önemini yitirmiştir. Ziyaret için bir saat belirtilmemiştir , giriş ücretsizdir .

p. KRAL MEZARLARI

Muğla'nın Fethiye ilçesine bağlı Kesikkapı Mahallesi sınırları içerisinde bulunmaktadır. Amintas Kaya Mezarları olarak da bilinen Kral Mezarları, M.Ö. 4. yüzyılda inşa edilmiştir. Günümüze oldukça sağlam biçimde ulaşan tarihi yapılar arasında öne çıkan Kral Mezarları, kayaların oyularak mezarlık haline getirilmesiyle ortaya çıkmıştır. Oldukça yüksek bir konuma inşa edilen Kral Mezarları'na 100 basamaklı bir merdivenden çıkılmaktadır.

Kral Mezarları, inşa edildiği dönemin komutanları, kralları ve zengin vatandaşları için yapılmıştır.Haftanın her günü ziyaret edilebilen Kral Mezarları, 10:00 ile 17:00 saatleri arasında açıktır.Kral Mezarları'na giriş ücretlidir.

q. GÜMÜŞKESEN ANITI

Gümüşkesen Anıtı, Muğla'nın Milas ilçesine bağlı Gümüşlük Mahallesi sınırları içerisinde görülebilmektedir. Gümüşkesen Anıtı, Bodrum'a bağlı Gümbet Mahallesiindeki dünyanın 7 harikası olan Halikarnas Mausoleus'un benzeri olarak yapılmış bir anıttır.

Antik Roma döneminde inşa edilmiş olan Gümüşkesen Anıtı, dönemin zenginleri ve siyasetçileri için mezarlık olarak kullanılmıştır. Çevresinde birçok mezarlığın bulunduğu anıt, haftanın her günü 08:30 ile 17:30 saatleri arasında ziyaret edilebilmektedir.Gümüşkesen Anıtı'na girişler ücretsizdir.

r. KURŞUNLU CAMİİ

Muğla sınırları içerisinde görülmesi gereken Osmanlı yapıları arasında öne çıkan Kurşunlu Camii, 1493 yılında inşa edilmiştir. Klasik Osmanlı mimarisinin hakim olduğu caminin içerisinde bulunan medresede, inşa edildiği dönemde 30 kişilik sınıflarda eğitimler verilmiştir.

Caminin kubbesi, 1853 senesinde kurşunla kaplanmıştır. Haftanın her günü ziyaret edebileceğiniz Kurşunlu Camii, günümüzde ibadete açıktır. Kurşunlu Camii'ye girişler ücretsizdir.

s. **KLEOPATRA HAMAMI**

Kleopatra Hamamı, Muğla'nın Dalaman ilçesi sınırları içerisinde yer almaktadır. Deniz kıyısında yer alan Kleopatra Hamamı, günümüzde harabe bir görünüme sahip olsa da oldukça sıra dışı bir yapı olarak öne çıkmaktadır. Dalaman'dan hareket eden tekne turlarının uğrak adreslerinden olan Kleopatra Hamamı, yarısı su içerisinde kalmış, yarısı da suyun üzerine çıkmış bir yapıdır. Turkuaz denizin kıyısında bulunan hamam, Likya döneminden kalmıştır. Kleopatra Hamamı'na girişler ücretsizdir.

t. **ŞEYH CAMİİ**

Muğla merkezde yer alan Şeyh Camii, bölgenin öne çıkan tarihi yapılarından biridir. İl merkezinden ulaşım, yürüyerek rahatlıkla sağlanabilmektedir. 1565 yılında inşa edilen Şeyh Camii, günümüze ulaşana dek birçok kez restorasyon çalışması geçirmiştir. Bu çalışmalardan biri olan 1800'lü yıllarda gerçekleştirilen bir restorasyon sırasında camiye bir adet minare eklenmiştir.

Şeyh Camii sınırları içerisinde Şeyh Bedrettin ve birçok önemli alimin türbeleri de yer almaktadır. Beyaz ve turkuaz renklerin yoğun olarak görülebildiği cami, haftanın her günü ziyaret edilebilmektedir. Şeyh Camii, günümüzde ibadete açıktır.

u. **STRATONİKEİA**

Stratonikeia'nın da içinde bulunduğu bölge, Helenistik Dönem boyunca Seleukos, Ptolemaios, Makedonyalılar, Rodos ve Roma arasında el değiştirmiştir. Helenistik Dönem boyunca önemli siyasi olaylara ev sahipliği yapmış olan Antik Kent'te Augustus Döneminden itibaren bölgede seyreden barış ve sükûnete paralel olarak sürekli bir yapılaşma dikkati çeker.

Kentte Beylikler Döneminden itibaren Türk Dönemi yerleşimleri görülmektedir. Kent; tiyatro, gymnasion, Bouleuterion, Roma Hamamı, Sütunlu Cadde gibi alanları ile ilgi çekmektedir. Bunun yanında kentin içinde yer alan köy meydanında Osmanlı Döneminden kalma taş döşeli yollarda yürüyerek Antik ve Osmanlı Dönemi yapıları karşılıklı görülebilmektedir. 08:30 ile 17:00 saatleri arasında açıktır ve giriş ücretlidir.

v. **MUĞLA MÜZESİ**

1993 yılında Özlüce mevkiinde gerçekleştirilen kazı çalışmalarından çıkarılan hayvan ve bitki fosillerinin sergilenmeye başlanmasıyla 1994 yılında müze ziyarete açılmıştır. Muğla Müzesinde sergilenen fosiller günümüzden 5-9 milyon yıl önce yaşamış olan canlılara ait olup müzede; Doğa Tarihi, Gladyatör, Arkeoloji ve Etnografya olmak üzere toplamda 4 seksiyon bulunmakla birlikte ziyarete açıldığı dönemde Türkiye'nin ilk ve tek Doğa Tarihi Bölümü sekسیونuna sahip olma özelliği ile de ayrı bir öneme sahiptir. 08:30 ile 17:00 saatleri arasında açıktır ve giriş ücretlidir.

w. LAGINA

Lagina Örenyeri Muğla ili, Yatağan ilçesi, Turgut Mahallesi sınırlarında Kapıtaş mevkiinde yer almaktadır. Burada tanrıça Hekate'ye ait bir kutsal alan ile bu kutsal alanın çevresinde yerleşimler bulunmaktadır.

Alanda, giriş kapısı (propylon), kutsal alanın etrafını çevreleyen duvar (peribolos), kutsal alan içerisinde üzeri kapalı dinlenme ve gezinti yerleri (stoa), kurbanların kesilip tanrıçaya sunuların gerçekleştirildiği yapı (altar) ve içinde tanrıçanın heykelinin yer aldığı tanrıçanın evi (tapınak), başka tanrı/tanrıça ve imparatorlara ait küçük tapınaklar (naiskoslar), anıt sütun ve heykel kaideleri ile burada yaşayan rahiplerin evleri ve en az bir çeşmenin varlığı bilinmektedir. 08:30 ile 17:00 saatleri arasında açıktır ve giriş ücretlidir.

x. SEDİR ADASI

Sedir Adası Ören yerinin rakımı yaklaşık olarak 0 metre ile 15 metre arasındadır. Alana ulaşım Muğla ili, Ula ilçesi, Akyaka Mahallesinden günü birlik gezi tekneleri ile ya da Marmaris ilçesi, Çamlı köyünde bulunan teknelerle sağlanmaktadır. Yaklaşık 800 m' lik bir kıyı uzunluğuna sahip olan ada, yanı başındaki Orata Adası ve Küçük Ada ile birlikte üç adadan oluşur. Sedir Adasında yerleşim, adayı ikiye ayıran isthmos'un (kıstak) doğu tarafında oluşmuştur.

Kentin tiyatrosu, kutsal alanları, konut, liman ve diğer pek çok önemli sivil ve dinsel yapıları, surlarla çevrili bu alan üzerindedir. Nekropol alanı, liman ve diğer sivil yapıların bir bölümü ise Adanın doğu yakasındaki anakarada yer alır. Adada yer alan antik kentte; Agora, Tiyatro, Büyük Bazilika, Kıstak Kilisesi, Apollon Kutsal Alanı ve şehir surları ayakta kalan ya da kısmen ayakta kalan bazı yapılardır. Adanın en önemli ve turistik özelliklerinden biri de Kleopatra plajıdır. 08:30 ile 17:00 saatleri arasında açıktır ve giriş ücretlidir.

y. BEÇİN

Beçin harabeleri Milas'ın güneyine 5 km uzaklıkta bir yayla üzerindedir. Şehrin ortaçağ İtalya'sındaki adı "Pezona" ve Türk kaynaklarındaki adı "Barçın", "Berçin", "Peci" ve "Beçin"dir. Şehrin tarihi açık olarak bilinmemekle beraber Osmanlı döneminden günümüze kadar uzanmaktadır.

Şehirdeki korunmuş yapılar şunlardır: Roma Mezarı , İç Kale , Büyük Hamam , Ahmet Gazi Medresesi, Bey Konağı , Bey Hamamı , Kızılhan Şapeli , Yellin Camisi , Yellin Medresesi , Karapaşa Medresesi , Beçin Kalesi . Ziyaret için bir saat belirtilmemiştir , giriş ücretsizdir .

TARİHİ ALANLARI ZİYARET KURALLARI

1. Çevreyi temiz tutunuz, çöplerinizi yere atmayınız.
2. Ağaç ve bitkilere zarar vermeyiniz .
3. Yüksek sesle konuşmayınız.
4. Hayvanlara ve doğal ortamlara zarar veren aktivitelere katılmamaya özen gösteriniz.
5. Ormanlık alanlarda ateş yakmayınız , sigara içmeyiniz .
6. Geri dönüşüm kurallarına uyunuz .
7. 18 yaşının altındaki çocuklarınızı yalnız bırakmayınız , gezi esnasında refakat ediniz .
8. Ebeveylere izin vermedikçe , başka çocukların fotoğraflarını çekmeyiniz .
9. Başkalarını rahatsız edici davranışlardan sakınmalıyız.
10. Çocuk dilencilere para vermeyiniz .
11. Şapka, güneş gözlüğü ve güneş kremi gibi güneşten koruyucu ekipmanlar kullanarak güneşin zararlı etkilerinden korununuz.
12. Ziyaretiniz sırasında suyunuzun yanınızda olduğundan emin olun.
13. Girişin kısıtlandığı alanları ziyaret etmeyiniz .
14. Rehber eşliğinde alanları gezmeye özen gösteriniz .
15. Kültürel alanlardaki arkeolojik ve kültürel eserlere zarar vermeyiniz.

16. Camii ve mescit gibi dinsel alanları ziyaret ederken ayakkabılarınızı / terliklerinizi çıkarınız , başınızı örtünüz , kapalı ve temiz kıyafet giymeye özen gösteriniz .
17. Bazı alanlar tekerlekli sandalye ve puset için uygun olmayabilir .
18. Bilet gişesinde Türk lirası , banka kartı ve kredi kartı ile ödeme yapılabilir.
19. Açılış ve kapanış saatlerini kontrol ederek ziyaretinizi buna göre planlayın.
20. Alanlar mevsime göre değişiklik gösterebilen farklı çalışma saatlerine sahip olabilir.
21. Alanlarda yürüyüş yapmanız gerekeceği için rahat kıyafetler ve spor ayakkabı giyiniz .
22. Müze girişlerinde bulunduğunuz alanı tanıtan broşürler ve hatıra olarak saklayabileceğiniz magnetlerden almayı unutmayınız .

7. KÜLTÜR

Muğla İli'nde yerel kültür ve gelenekler hala devam etmektedir. Tipik kültürel unsurlar; düğün kutlamaları, yapılan Şenlikler (boğa güreşi, deve yarışları vb.), yerel yemekler (birçok çeşit ve türde) ve bunların hazırlanış şekilleri, el işleri (en önemlisi halıcılık) ve genel yaşam tarzlarıdır (misafirperverlik, pazar alışverişleri).

a. ÇOMAKDAĞ

Çomakdağ Köyü Beşparmak dağlarının zirvesine sırtını dayamıştır. Çomakdağ evlerindeki sanat, dünle bugünü ustaca kaynaştıran mimari üsluptur. Taştan yapılmış evlerde bacaların tepelerinde yer alan yarım ay ya da kartal başı şeklindeki figürlerin oluşturduğu estetik görünüş ilgi çeker. Antik yapılardan esinlenmiş bacalara başka yerde rastlamak mümkün değil. Kendi içine kapalı köy, gelenekleriyle yaşamaktadır. Düğünler 4 gün sürer. Buğday

geleneksel olarak dibekte dövölür, ovalarda atış yapılır, en iyi atışı yapana oğlak hediye edilir, kadınlar kendi aralarında eğlenir, gelin alma ve duvak günü yapılır. Çomakdağ Köyü'nün natürel birinci zeytinyağı meşhurdur.

b. GÜLLÜK VE BOĞAZIÇI KÖYLERİ

Güllük Asin koyu ve Mandalya Körfezi arasında bulunan bir balıkçı köyüdür ve Milas-Bodrum yolundan 8 km uzaklıktadır. Güllük geçimini hala doğal ve çiftlik balıkçılıktan ve liman faaliyetlerinden sağlamaktadır. Aynı zamanda sahildeki köyün karakterini yansıtan kahvehaneler ve balık lokantaları da diğer geçim kaynaklarıdır. Güllükte bölgeye özgü tekneler olan “gulet”lerin üretildiği tersaneler vardır.

Boğaziçi Köyü ; Bodrum'dan 30 km uzaklıktadır. Boğaziçi zeytin ağaçları ile çevrilmiş bir koyda bulunmaktadır. Geçmişte bölgede tuz üretimi faaliyetleri bulunmaktadır ancak günümüzde tuz havuzları terk edilmiştir ve bölgede tarıma elverişli arazi olmadığı için köylüler geçimini denizden sağlamaktadır. Boğaziçi ayrıca bir kuş cennetidir. Fakat özel koruma altında olmadığı için avcılığı engellemek için bir denetleme yoktur ve kuşlar tehdit altındadır

8. EL SANATLARI

a. EL SANATLARI VE NAKIŞ

Genel olarak kızlar tarafından çeyizleri için hazırlanır ve kıyafetler, dokuma bezler, iğne işleri, boncuklarla süslenmiş danteller, tığ ile işlenmiş danteller, halılar ve el dokuması ürünlerden oluşur. Çomakdağ yöresindeki Kızıldağ Köyü'nde saf ipekten yapılan nakış “yanış” olarak adlandırılır. Yanış parlak ve güçlü renklerden yapılır ve çanta veya süs eşyası yapımında kullanılır.

b. AHŞAP OYMACILIĞI

Milas ahşap oymacılığı meşhurdur. Tarihi ve modern Milas evlerinde günümüze kadar korunmuş tavan, saçak ve dolaplardaki motifler bunların en güzel örnekleridir.

c. HALICILIK

Muğla, Türkmen boylarının en eski yerleşim yerlerinden biridir. Bölge kendine has gelenek ve kıyafetlerini korumuştur. Milas'ta bölgeye özgü halılar dokunmaktadır. Bölgedeki halıcılık geleneğinin 16. yüzyılda başladığına inanılır. Bölgenin 18. Ve 19. Yüzyıldan kalma halıları geleneksel ve barok tarzındadır. Ada Milas halısı, Milas halılarının en eski örneklerinden biridir. Yan yana çizgiler üzerinde kenar desenleri vardır. Her sütunda desen tekrarlanır. Barok tarzı olarak tanımlanana halılar, Osmanlı sanat ve mimarisinin Avrupa'dan önemli şekilde etkilendiği Sultan Abdülmecit zamanında üretilmişlerdir. Milas'taki bir diğer halı grubu da madalyonlu halılardır. Bu halılar dikdörtgen, kare ve altıgenlerin değişik biçimlerinden oluşmaktadır. Milas halısı üretimi için 18. Ve 19. Yüzyıldan itibaren saf yün kullanılmıştır. Halılar, bazıları bitki köklerinden elde edilen doğal boylarla renklendirilmektedir. Karacahisar, Ören, Dörttepe, Gereme, Bozalan, İkizköy, Pınarköy, Mezgit, Gürceğiz, Akçakaya ve diğer köylerde bu halıların dokumacılığı halen devam etmektedir.

9. FOKLOR

Bölgedeki en yaygın dans buraya özgü olan Zeybek oyunudur. Genelde erkekler tarafından oynanan, kol ve bacak hareketlerinin vurgulandığı yavaş bir dans türüdür. Kerimoğlu, Çökterme, Keklik, Muğla Zeybeği ve Cavur Asarın Yolları bilinen zeybek türlerinden bazılarıdır.

KAYNAKÇA

[02-muglatrrev04-bk_7047_5944587.pdf](https://muglatrrev04-bk_7047_5944587.pdf)

<https://mugla.ktb.gov.tr/>

<https://kvmgm.ktb.gov.tr/TR-44130/mugla-muze-mudurlugu.html>